

АРХЕОЛОГИЈА

Милена Врзић

РЕФЛЕКСИЈЕ ЛЕГЕНДЕ О КАДМУ И ХАРМОНИЈИ НА ПОДРУЧЈЕ ЈУГОИСТОЧНЕ ЈАДРАНСКЕ ОБАЛЕ

Легенда о Кадму и Хармонији

У овом раду разматрам легенду о Кадму и Хармонији, једну од најзапаженијих међу легендама о везама становника Егеје са заљеђем источног Јадрана, како истиче Р. Катичић. У легенди се говори о хероју - сину смртника и богиње, епонимном оснивачу Тебе, неизбјежној судбини коју пророчица Питија саопштава Кадму и Хармонији – преузимању варварског престола, борбама, пљачки пророчишта, и на крају њиховом преображавању. Оно што заокупља већину истраживача је препознавање стварних догађаја у причи о краљевском пару, а убицирање и етничко одређивање Енхелејаца представља једно од главних питања на које се покушава дати одговор.

* * *

Према предању, краљевски феничански пар - Агенор и Телефаса имали су синове Кадма, Килика и Феника и ћерку Европу. Једном приликом Зевс је угледао дивну Европу, загледао се у њу и отео је. Краљ Агенор је одмах послао своје синове да траже сестру. Заједно са Кадмом на пут је кренула и краљица Телефаса. Током потраге, међутим, она је убрзо умрла. Након тога, Кадмо је отишао у Делфе, гдје му је пророчица Питија саопштила да одустане од трагања за лијепом Европом, јер му је предодређено да ће на мјесту гдје га одведе крава која буде имала бијели биљег у виду пуног мјесеца, основати град. Кадмо је међу Пелагоповим говедима у Фокид, угледао краву са биљегом и слиједио је све до тебанског поља гдје је изнемогла крава пала мртва од умора.

Он је одлучио да на том мјесту Атини принесе жртву. Његови другови су одмах похитали да му донесу воду са оближњег извора. Извор је, међутим, чувао страшни змај, Арејев син, који је Кадмове другове усмртио. Када је чуо шта се догодило, Кадмо је кренуо на мјесто несреће и убио неман. Пошто је Кадмо хтио да богињи принесе жртву она му је, из захвалности, савјетовала да половину змајевих зуба распе по тлу из којих ће изнићи људи - Спарти. Када су из земље никли наоружани људи, уплашени Кадмо их је гађао камењем па су Спарти - Посијани почели међусобно да се боре јер су мислили да их неко напада. Презживјела петорица Спарта и Кадмо основали су град. Другу половину зуба Кадмо је поклонио колхидском краљу Ејету. Сазнавши да је Кадмо убио змаја, богови су му одредили да служи Ареја осам година. Пошто је казну одслужио, Зевс је Кадму дао Хармонију за жену, док му је Атина дозволила да влада Тебом. Кадмо и Хармонија су једини смртници чијој су свадби присуствовали богови.

Краљевски пар је имао дјецу: синове Полидора и Аутоноја и кћери Инону, Агаву и Семелу. Они су владали Тебом све док пророчица Питија није саопштила да ће Енхелејци надвладати Илире, уколико њихове вође буду Кадмо и Хармонија. Краљевски пар је прихватио енхелејски престо Агавином сину, унуку Пентеју, су препустили да влада Тебом. Кадмо и Хармонија су на челу енхелејске војске освојили Илире и њима завладали. У Илирији је Хармонија Кадму подарила још једног сина – Илирија. Они су на воловским колима предводили силну варварску војску и побјеђивали све док се нису усудили да опљачкају пророчиште у Делфима. Војска је због тога страшно страдала, а краљевски пар – Кадмо и Хармонија преображени су у змије и одведени на Острва блажених.¹

* * *

Мит о Кадму и Хармонији се током времена мијењао и у почетку је био, како истиче Г. Новак, чисто беотски.² Према Аристофану Хеланик са Лезба помиње да су у Копайдском језеру у Беотији живјеле јегуље, а људи који су настањивали ту област звали су се Енхелејци.³ Будући да на грчком језику значи јегуља, већина истраживача сматра да се име племена сигурно може превести људи-јегуље или “јегуљари”. У Беотији се јегуље нису само спремале за јело, већ је познато и да су за њих били везани неки древни обреди. Када Херодот помиње да су Аргејци напали и протјерали Кадмејце из тврђаве - акропља око којег ће се касније основати Теба, и на основу Хеланикових вијести, Р. Катичић

1 Д. Срејовић - А. Цермановић-Кузмановић, *Речник грчке и ритске митологије*, Београд 1979, 187-88; Р. Катичић, *Енхелејци*, *Godišnjak СБИ XV*, knj. 13, Sarajevo 1977, 5-80.

2 G. Novak, *Stari Grci na Jadranskom moru*, Rad JAZU knj. 322, Zagreb 1961, 148.

3 R. Katičić, *op. cit.*, 9-12.

закључује да су они побјегли Енхелејцима у копаидску област. Такав закључак поткрепљује наводима о Кадмејцима код Диодора са Сицилије, које су напали Енхелејци тако да су бјегунци отишли Илирима, а тек онда Амфион и Зет оснивају Тебу. Осим тога, Јован из Малале говори о томе да је на мјесту Тебе некада постојало насеље Енхилија, а Јован из Антиохије помиње Херакловог сина Булеја од Елахеје, што се такође односи на беотске Енхелејце.⁴

Други антички аутори наводе, међутим, да се Енхелејци налазе у заљењу Јадрана. Хекатеј већ у 6. вијеку п. н. е. смјешта Енхелејце на сјевер Епира, као сусједе хаонских Дексара, па се у крајњој линији они могу смјестити и у ширу област Охридског језера.⁵ Херодот такође помиње Енхелејце са границе Епира. Аполодор и Еврипид потврђују Хеодотове вијести и анализом текстова Катичић закључује да су имали исти предложак према којем се Енхелејци смјештају око Охридског језера.⁶ Псеудо Скимно помиње да изнад Епидамна и илирског племена Брига живе Енхелејци, којима је некада владао Кадмо. Р. Катичић и П. Лисичар су мишљења да је дошло до ширења легенде о Кадму и Хармонији древном трасом пута од Охридске области према Јадрану, или да је можда дошло до миграције Енхелејаца. У монографији о Бригима Е. Петрова напомиње да се Бриги изнад Епидамна и Енхелејци

4 Поред наведеног, подјетитла бих на најстарију прошлост Беотије и везе средње Грчке са заљењем источног Јадрана. Беотија је била врло повезана са Илиријом, а према П. Роешу ништа мање и са Епиром. Поменути аутор сматра да није немогуће да су Βοιωτοί дошли из епирске области. Он подсећа да се име Беотије доводи у везу са планином Βοίον и градом Βοίαί у епирској области, поменим Енхелејаца из Охридске области и области око Копидског језера, као и на ранији назив Тебе. Потврду налази код Хемонда који претпоставља да се масован долазак Беоћана десио за вријеме Тројанских ратова. Они су дошли из Илирије и Епира у Тесалију, а затим из Тесалије у Беотију, када је Теба већ постојала. На основу претходно изложених мишљења може се разумјети зашто су Кадмејци, седам нараштаја послје Кадма протјерани из Тебе, и из једне дједовине пошли у другу, међу Енхелејце у заљење Јадрана. Митска прича о Кадму и Хармонији инспирисана је, дакле, можда стварним догађајима, сеобама које су се одвијале крајем другог миленијума. Ради се о једној митској интерпретацији економских веза између Егеја и заљења Јадрана. П. Роеш подсећа да се након неколико вјекова шутњи те везе поново интензивирају, о чему нам сведоче археолошки налази од краја 5. до краја 1. вјека прије нове ере. P. Roesch, *Y eut-il des rapports entre les Béotiens, les Épirotes et les Illyriens?*, *L'Illyrie méridionale et l'Épire dans l'Antiquité*, Actes du colloque de Clermont-Ferrand (22-25 octobre 1984) réunis par Pierre Cabanes, Clermont-Ferrand 1987, 181.

5 О идентификацији Дексара и Дасарета-Илира види: N. G. L. Hammond, *Epirus*, Oxford 1967, 467-68; R. Katičić, *op. cit.*, 53.

6 R. Katičić, *op. cit.*, 17-24, 45-46.

око Лихнидског језера могу поставити у сусједство само у гвоздено доба, иако се касније код Страбона и Апијана у једном тренутку заједно помињу Енхелејци, Дасарети и Бриги.⁷ Она с правом истиче да се Дасарети помињу и смјештају у Охридску област у хеленистичко вријеме када Енхелејаца већ одавно нема, а остаци Брига живе раштркани као мање енклаве у илирско-македонском окружењу.

Страбон набраја народе у заљењу Илирије и Епира па за Енхелејце, којима су владали потомци Кадма и Хармоније, наводи да су живјели у близини Дамастiona. Р. Катичић је мишљења да се Енхелејци могу лоцирати у област око Охридског језера, а Дамастion у њиховој близини.⁸ Скимно са Хија помиње Енхелејце након помена Лихнидског језера, а Диодор са Сицилије, Ливије и Птоlemeј их такође смјештају у поменућу област. Енгелане, тј. Енхелејце помиње још Стефан Византијски, а Христодор каже да је оснивач Лихнида био Кадмо, па се посредно закључује да су ту живјели Енхелејци. Иако познији извори не могу бити поуздани, не треба их ни занемаривати већ посматрати у контексту времена када су настали.

Што се тиче других показатеља који индиректно говоре о убијацији Енхелејаца у заљење источног Јадрана, треба поменути да се уз илирску ријеку - ријека Дрим која се у античким изворима помиње као ријека Дрилон, Дизер или Арион⁹, помињу гробови или светилишта Кадма и Хармоније. Највише расправа и неслагања настало је у вези идентифи- кације ријеке Арион коју помиње Псеудо Скилакс. Било је покушаја идентификовња ријеке са Ријеком дубровачком, ријеком Ризон, односно заливом, али ипак већина истраживача је мишљења да се ради о Дриму.¹⁰ У прилог идентификацији Ариона са Дрилоном поменула бих топоним Аирон који се налази код Струге, гдје Црни Дрим извире из Охридског језера. П. Лисичар помиње овај топоним у вези са римском

7 Е. Петрова, *Бриги, на централном Балкан во II и I милениум пред н. е.*, Скопје 1996, 156-164.

8 Р. Катичић, *op. cit.*, 45-49; Д. Ујес – К. Ромић, *Положај града Дамастiona*, Гласник САД 11, Београд 1996, 77-93.

9 Ј. Луџић, *Pseudo-Skilakov Arion i Rijeka dubrovačka*, ANALI Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku VI-VII, Dubrovnik 1957-59; Ј. Мартиновић, *Неки нови моменти у интерпретацији 24. и 25. Поглавља Псеудо-Скилаксовог Периплуса*, Старинар Н.С., XVII-1966, Београд 1967, 107-115.

117-21; Р. Катичић, *Podunavje i Jadran u epu Apolonija Rodjanina*, Godišnjak СБИ VII, Сарајево 1970, 109; Р. Катичић, *Enhelejci*, *op. cit.*, 35-41.

10 М. Суйић, *Gdje se nalazilo jezero iz 24. Pogl. Pseudo Skilakova Peripla*, GZM VIII, Сарајево 1957, 111-128; Исти, *Istočna jadranska obala u Pseudo Skilakovu Periplu*, Rad JAZU, 306, Zagreb 1955, 121-185; Р. Катичић, *Enhelejci*, *op. cit.*, 39-41;

трасом пута и мјестом гдје је могао бити нађен један римски миљоказ.¹¹ Стога би даља топографска истраживања била од значаја за ово питање уопште.

Неки антички писци у својим дјелима помињу гробове или светилишта Кадма и Хармоније, па се поменуте локације могу интерпретирати као границе територије илирских племена, а не као одређена мјеста гдје би се племе Енхелејаца посредно могло убицирати. Према Стефану из Византије Ератостен гробове краљевског пара локализује између ријека Дрилоне и Аоја (Војуше), Никандар наводи да се светилиште краљевског пара налази од Нароне до Дрилоне, док Дионисије Перииергет према поменутом истрживачу, описује Кадмову обалу од Неретве до Војуше.¹²

Осврнула бих се укратко и на Страбонове наводе о оснивању Поле. Сматрам да треба прихватити тумачење Р. Катичића који је компаративном анализом античких текстова закључио да се ради о, може се слободно рећи, механичком повезивању појмова илирске ријеке и Поле, које је настало као последица непознавања јадранске топографије.¹³

Из свега наведеног произилази да Енхелејце у заљећу источног Јадрана треба везати за Охридску област и период раног гвозденог доба. Ту територију у хеленистичко вријеме насељавају илирски Дасарети. Током времена трасом “кадмејског пута” шири се и преноси легенда о краљевском пару.¹⁴

На крају бих се осврнула и на најстарије помене о локализовању Енхелејаца у области данашње Боке Которске, које налазимо код Псеудо Скилакса у дјелу «Пловидба око мора уз настањене обале Европе, Азије и Либије». Из средњовјековних извора сазнајемо да је Софокле писао да је Кадмо оснивач Будве, а Филон из Библоса помиње и Ризон и бави се, као и Стефан из Византије, питањем поријекла Будве. Будући да су ово и једини помени Енхелејаца и градова који се односе на територију Црне Горе, доносим преводе у цјелини.¹⁵ Значајно је поменути да Апологије Рођанин, када је у питању ова територија, наводи да су

11 П. Лисичар, *Легенда о Кадму и везе Лихнида с Егејом и Јадраном (De Cadmi fabula)*, Жива антика III, Скопље 1953, 258.

12 R. Katičić, *Enhelejci*, *op. cit.*, 39-40.

13 Исти, *Podunavlje* ..., *op. cit.*, 112.

14 У схолијама Апологија Рођанина, које потичу из познијег времена, Енхелејци се смјештају око Кераунијских гора, али Р. Катичић сматра да та локализација није тачна и да је схолијаст погрешно протумачио Апологијев текст; види R. Katičić, *Podunavlje* ..., *op. cit.*, 114; Исти, *Enhelejci*, *op. cit.*, 44.

15 Преводи: J. Мартиновић, *op. cit.*, 107; R. Katičić, *Enhelejci*, *op. cit.*, 28-29.

Колшани основали Олцинијум (Улцињ), а гробове Кадма и Хармоније, који се налазе уз илирску ријеку, треба везати за ушће Дрима а не Боке Которске, о чему ће касније бити ријечи.¹⁶

Пловидба ..., Псеудо Скилак - 24. поглавље гласи:

Манијци. Послије Неста је ријека Нарон; улаз у Нарон није узак; у њега могу упловити и тријере и теретни бродови до горњег емпориона, удаљеног од мора 80 стадија. Ови су Манијци илирско племе. Изнад емпориона је велико језеро, а то језеро допире до Аутаријата, илирског племена. На језеру је острво од 120 стадија. То острво је веома погодно за обрађивање. Из тог језера истиче ријека Нарон. Од Нарона до ријеке Ариона плови се један дан; од ријеке Ариона плови се пола дана, а тамо су стијене Кадмоса и Хармоније и храм удаљен од ријеке Ариона. Од ријеке Ариона плови се у Будву и емпорион.

Пловидба ..., Псеудо Скилак - 25. поглавље гласи:

Енхелеји. Илирско племе су Енхелеји насељени око Ризуса; од Будве до грчког града Епидамноса плови се дан и ноћ а путем три дана.

Помене града Будве и његовог митског оснивача, залива и града Ризона, али не и Енхелејаца, налазимо у средњовјековним дјелима-*Etymologicum magnum* из 12. вијека и *Etymologicum genuinum* из 9. вијека:

Бутоја: град у Илирији. Софокло у Ономаклу: "Бутоја је била насељена на ушћу Дриллона". Названа је по томе што је Кадмо био помоћник Илирима кад се код њих населио, или по томе што је дошао у Илирију управљајући запрегом волова како је у Делфима проречено.

Etymologicum magnum - Филон из Библоса према Стефану из Византије:

Бутоа, град у Илирији, како пише Филон, јер је Кадмо возио на воловској запрези и брзо је превалио пут до Илира. Други кажу да га је Кадмо назвао по египатској Бути, па се покварило и сада се зове Бутоа. А у заливу јој је град Ризон и ријека истога имена.

Etymologicum magnum-Стефан из Византије:

*Бутоа: Град у Илирији. Прича се да је Кадмо на воловској запрези из Тебе брзо дошао међу Илире и основао град; и по воловима и по томе што је побјегао назвао га је Бутоа. Или се по трави оригану (*butes*) назвао Бутоа и Бутхоа.*

Већина аутора прихвата и област Боке Которске као једну од области гдје се, према античким изворима, Енхелејци убицирају. Једино Н. Г. Л. Хемонд и М. Суић изражавају сумњу у то, мада се не упуштају у детаљније разматрање проблема.¹⁷ М. Суића заокупља, прије свега, идентификација Ариона са Дрилоном, али његова проучавања помажу

16 R. Katičić, *Podunavlje*, *op. cit.*, 109; M. Suić, 111-128.

17 M. Suić, *Istočna jadranska obala ...*, *op. cit.*, 145, напомена 43; N. G. L. Hammond, *op. cit.*, 468, види коментар у напомени 2.

и у расвјетљавању овог питања. Анализирајући текстове античких аутора из средњовјековних преписа М. Суић долази до закључка да је 24. поглавље Псеудо Скилаксовог Перипла накнадно преправљано и проширено.¹⁸ П. Лисичар истиче да Псеудо Скимно послије Коркире Мелаине помиње Лихнидско језеро и да је антички аутор Лабеатско језеро замијенио Лихнидским, што поткријепљује Милерово запажање да се у античко доба сматрало да се Лихнидско језеро налази у ближем заљеђу Јадрана.¹⁹ М. Суић је идентификовао ријеку Арион из поменутог античког дјела са Дрилоном, тј. Дримом.²⁰ Многи неспоразуми могли су настати када је описивано ушће ријеке. Из античких извора види се да грчки аутори не помињу Бојану, већ се Барбана помиње тек у римско доба, а била је пловна и илирски лемби су могли морским путем стићи до Лабеатског језера. С друге стране, њено ушће јесте разуђено - има делту, и налази се нешто сјеверније и у близини ушћа Дрилоне. Тако "разуђено ушће" (ушће Дрима и Бојане) и језеро са острвом од 120 стадија, које се помиње у Псеудо Скилаксовом дјелу, могло се замијенити са Бококоторским заливом због своје необичне геоморфологије, и онда би се могло схватити зашто се Будва смјешта уз ушће Дрилоне, светилиште Кадма и Хармоније у Бококоторски залив, тј. уз највећи илирско-грчки емпоријум- Ризон и на крају и Енхелејци убицирају на овој територији. Оваква претпоставка нас наводи на закључак да је усљед поменутих контаминација описа ушћа Дрилоне низ чији ток се може пратити и легенда о Кадму и Хармонији, настала у доба илирске моћи када се култ Кадма могао пренијети и на ово подручје, а самим тим и Енхелејци убицирати у шире подручје данашње Боке Которске.²¹ Осим тога, Софокле (уколико се уопште ради о познатом грчком трагичару), Филон из Библоса и Стефан из Византије и не спомињу Енхелејце.²²

Када се говори о етничком поријеклу Енхелејаца неки истраживачи сматрају да су они прво илирско племе које су Грци сусрели, док су други мишљења да се без обзира на аналогне примјере (Хелени, Грци) и чињенице да Псеудо Скилакс у 4 вијеку п. н. е. Енхелејце зове Илирима, тај закључак не може прихватити. У посљедње вријеме овим питањем се бавила Н. Проева која износи досадашње теорије о етничкој припадности

18 M. Suić, *Gdje se nalazilo jezero ...*, op. cit., 114.

19 П. Лисичар, op. cit., 247.

20 M. Suić, *Gdje se nalazilo jezero ...*, op. cit., 116-121.

21 F. Papazoglu, *Poreklo i razvoj ilirske države*, Godišnjak CBI V, knj. 3, Sarajevo 1967, 128-136.

22 R. Katičić, *Enhelejeci*, op. cit., 29-30.

Енхелејаца, које би се могле свести на питање о њиховом илирском или неилирском поријеклу. Она сматра да су везе Енхелејаца и Грка старије од веза Илира и Грка.²³ Самим тим ширење култа Кадма и Хармоније било би олакшано, тј., на тај начин су се могли лакше интегрисати у грчки свијет.²⁴ Поред тога, могућа је и сличност култа змаја - јегуље код Енхелејаца у Беотији и култа змије код Енхелејаца у Охридској области. На крају, она закључује и на основу ономастичких проучавања да одговоре на поменута питања треба тражити у ранијим епохама, гвозденом па и бронзаном периоду, уз опаску да постоји *hotog vacui*, али да се може закључити да поријекло Енхелејаца није илирско.

Култ змаја-јегуље/змије је постојао како у Беотији и Грчкој, тако и у залеђу источног Јадрана, односно код народа западног Балкана, па и код Илира. Змија је хтоничка животиња и представља хероизираниг покојника, тј., претка. Као таква представа змије се јавља на новцима илирских градова Амантије и Билиса у области Аполоније, епирског града Касопе, и на новцима македонских владара Филипа III и Аридаја,²⁵ и може се повезати са неком локалном митолошком причом о хероизираним покојнику и епонимном оснивачу града.²⁶

Представе змије биљежимо на правоугаоним појасним плочицама које су нађене у гробу у Доњем Селцу (3-2. вијек п. н. е.) -подручје Дасарета и гробовима на гостиљској некрополи-подручје Лабеата (2. вијек п. н. е.). А. Јовановић сматра да су појасне плочице пропагандног карактера и имају статусни симбол, док су плочице трапезоидног облика култног карактера са централном представом копља – супституција бога Аполона, налажене на гостиљској некрополи, Ошанићима у долини Неретве и у Прозору у Лици, дакле, на ширем простору источног залеђа Јадрана.²⁷ На пропагандним плочицама змија, или, може се рећи крилата змија, која много подсећа на змаја, и нешто поједностављене представе змија на

23 N. Proeva, *Enchéléens-Dassarètes- Illyriens sources littéraires, épigraphiques et archéologiques*, L'Illyrie méridionale et l'Épire dans l'Antiquité -II, Actes du IIe COLLOQUE de Clermont-Ferrand (25-27 octobre 1990) réunis par Pierre Cabanes, Paris 1993, 195.

24 Напоменула бих да из истих разлога Плутарх наводи да Пир потиче из епирске краљевине Кадмеје; R. Katičić, *Podunavlje*, *op. cit.*, 112.

25 A. Jovanović, *Prilog proučavanju pojasnih pločica sa ilirskog prostora*, *Godišnjak СВИ XXVII*, knj. 25, Сарајево 1989, 123-24.

26 A. Stjepčević, *Kult heroiziranog pokojnika u ilirskoj regiji*, *Simpozijum Duhovna kultura Ilira* (Herceg Novi, 4-6 новембра 1982), *CVI LXVII*, knj. 11, Сарајево 1984, 215.

27 A. Jovanović, *Могућност коришћења принципа елементарне симетрије при интерпретацији Аполоновог култа из предримског периода на нашој територији*, *Гласник САД 2*, Београд 1985, 48-53.

млађим гостиљским примјерцима, представља, према А. Јовановићу, хипостазу Илирија, тј. Хармоније. На тај начин се указује на учешће илирских племена у ратовима Македоније са непријатељима, односно истицање илирске владајуће породице у тим борбама која се преко хипостазе Хармоније, односно Зевса, везује за македонски и грчки свијет. Те везе су биле потврђене и династичким браковима.²⁸ Поменуће плочице пропагандног и култног карактера треба везати за једну радионицу или више њих у једној области која их је израђивала за шире тржиште, али највише илирско. Будући да је она правоугаона плочица из Доњег Селца најстарија, и имајући у виду налазе новаца са представом змије, ради се највјероватније о лихридском подручју, које су раније насељавали Енхелејци.

Овај покушај тумачења мита довео је до сљедећих сазнања: да се у легенди о Кадму, и нешто познијој верзији о Кадму и Хармонији, сачувало сјећање о стварним догађајима, сеобама и миграцијама на Балкану током другог миленијума; да до сада не постоји јединствено мишљење научника око етничке одређености Енхелејаца али да их треба смјестити у охридско подручје у период раног гвозденог доба, док у хеленистичко доба ову територију насељавају илирски Дасарети; да је култ змаја-јегуље/змије постојао како у Беотији и Грчкој, тако и у заљеђу источног Јадрана. Прихватањем култа Кадма и Хармоније Илирима, односно владајућим породицама, омогућено је на тај начин, поновила бих, лакше приближавање и интегрисање у грчки свијет.

Поред мита о Кадму и Хармонији треба поменути и легенду о Батону, Амфијарајевом кочијашу, који је из Беотије побјегао Енхелејцима. Династија Аргеада, истиче Ф. Папазоглу, тј. три брата Гауан, Аероп и Пердик, изгнани из Арга, побјегли су прво Илирима, а затим прешли у Горњу Македонију,²⁹ а легенде везане за шире јадранско залеђе су легенде о Хераклидима и Аргонаутима. Илирија је означена и као земља блажених душа гдје се преображени краљевски пар вјечно настанио што, такође, упућује на узајамне везе Илира и Грка.

28 Ф. Папазоглу, *Илирска и Дарданска краљевина, Порекло и развој, структура, хеленизација и романизација*, ИЛИРИ И АЛБАНЦИ, посебно издање Одељења историјских наука књ. 10, САНУ, Београд 1988, 148.

29 Ф. Папазоглу, *Илирска и Дарданска краљевина, op.cit.*, 157.